

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAIKINO TIESIOGINIO VALDYMO SAVIVALDYBĖS
TERITORIJOJE ĮSTATYMO NR. I-830 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS NEPAPRASTOSIOS PADĖTIES ĮSTATYMO NR. IX-938 2, 6, 12, 15, 22, 31
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS
SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 11, 13, 14, 15, 16, 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 15¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1316 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TOLIAU – PROJEKTAI)
(TAP-20-805(2), 20-806(2), 20-807(2), 20-808(2), 20-809(2); TAIS 20-2286(3), 20-2275(3), 20-
2276(3), 20-2278(3), 20-2282(3))**

2020-06-19 Nr. NV-1716

Vilnius

Projektų rengėja – Vidaus reikalų ministerija.

Projektų tikslas. Stiprinti vietos savivaldos sistemą, tiksliau reglamentuoti tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įvedimo pagrindus bei Vyriausybės įgaliojimų įgyvendinant tiesioginį valdymą savivaldybės teritorijoje.

Dabartinė situacija. Laikino tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatymas (toliau - įstatymas) buvo priimtas 1995 m. kovo 28 d., o keistas tik 6 kartus, atliekant nedidelius įstatymo pakeitimus. Įstatymu nustatyti tokie tiesioginio valdymo įvedimo pagrindai: savivaldybės taryba savo veiksmais kėsina į valstybės teritorijos vientisumą bei konstitucinę santvarką; remdamasi teismų sprendimais, Vyriausybė konstatuoja, kad savivaldybės taryba šiurkščiai pažeidinėja Lietuvos Respublikos Konstituciją bei įstatymus; savivaldybės taryba per Vietos savivaldos įstatyme nustatytą laiką nepaskiria mero pavaduotojo (pavaduotojų), savivaldybės administracijos direktoriaus, nesudaro savivaldybės tarybos Kontrolės komiteto ir (ar) nepaskiria šio komiteto pirmininko, nesudaro Vietos savivaldos įstatyme nustatytų savivaldybės tarybos komisijų ir (ar) nepaskiria šių komisijų pirmininkų; 2 ketvirčius iš eilės nevyksta savivaldybės tarybos posėdžiai; Vyriausioji rinkimų komisija pakartotinių rinkimų į savivaldybės tarybą rezultatus pripažino negaliojančiais; savivaldybės taryba negali vykdyti savo įgaliojimų dėl aplinkybių, susijusių su nepaprastosios padėties įvedimu savivaldybės teritorijoje.

Per 2018 m. Vyriausybės kanceliarijoje buvo gauta ir nagrinėta informacija apie pagrindus įvesti tiesioginį valdymą 4 savivaldybėse, 2019 m. dėl vėlavimo per Vietos savivaldos įstatyme nustatytą laiką nuo pirmojo naujai išrinktos savivaldybės tarybos posėdžio paskirti į pareigas ar sudaryti komitetus ar komisijas, įstatyme nustatytas tiesioginio valdymo pagrindas egzistavo 19 Lietuvos savivaldybių.

Šiuo metu Vietos savivaldos įstatymo 14 ir 15 straipsnių nuostatos, reglamentuojančios savivaldybės tarybos Kontrolės komiteto ir Etikos bei Antikorupcijos komisijų sudarymą, įtvirtina pareigą visoms savivaldybės tarybos frakcijoms ir grupėms teikti atstovus į Kontrolės komitetą, savivaldybės tarybos opozicijos teisę siūlyti Kontrolės komiteto, Etikos bei Antikorupcijos komisijų pirmininkų kandidatūras, o savivaldybės tarybai paliekama teisė balsuojant tvirtinti ar netvirtinti opozicijos pasiūlytas kandidatūras.

Projektų esmė. Tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatymo projektu, siekiant, kad **tiesioginis valdymas būtų kraštutinė priemonė**, taikoma, kai kyla objektyvi grėsmė esminiams valstybės ar savivaldybės bendruomenės interesams, siūloma:

- atsisakyti įstatyme nustatyto tiesioginio valdymo įvedimo pagrindo, kad remdamasi teismų sprendimais, Vyriausybė konstatuoja, kad savivaldybės taryba šiurkščiai pažeidinėja Lietuvos Respublikos Konstituciją bei įstatymus. Kadangi Konstitucijos pažeidimo ir nustatymo kaip šiurkštaus, konstatavimas nėra Vyriausybės kompetencija;
- atsisakyti įstatyme nustatytų pagrindų, kad savivaldybės taryba per Vietos savivaldos įstatyme nustatytą laiką nepaskiria mero pavaduotojo ar nesudaro savivaldybės tarybos Kontrolės komiteto ir (ar) nepaskiria šio komiteto pirmininko, nesudaro savivaldybės tarybos komisijų ir (ar) nepaskiria šių komisijų pirmininkų, kadangi šios aplinkybės nekelia grėsmės esminiems valstybės interesams, netrikdo savivaldybės veiklos įgyvendinant įstatymų jai pavestas funkcijas, o taip pat nesudaro kliūčių savivaldybės bendruomenės poreikių bei interesų tenkinimui;
- aiškiai įvardinti, kad tiesioginis valdymas reiškia, kad savivaldybės teritorijoje laikinai apribojamas savivaldos teisės įgyvendinimas;
- įvedus tiesioginį valdymą, savivaldybės administracija, kitos savivaldybės įstaigos ir savivaldybės valdomos įmonės ir toliau tęsia savo veiklą;
- nustatyti, kad savivaldybės biudžetą, prireikus, gali keisti Vyriausybės įgaliotinis, o jeigu tiesioginis valdymas įvedamas, kai savivaldybės biudžetas nepatvirtintas, biudžetas vykdomas Biudžeto sandaros įstatymo 29 straipsnyje nustatyta tvarka (1/12 praėjusių metų biudžetų asignavimų).

Kartu teikiamu Vietos savivaldos įstatymo 11, 13, 14, 15, 16, 29 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 15¹ straipsniu įstatymo projektu siūloma:

- nustatyti, kad Kontrolės komiteto ar Etikos arba Antikorupcijos komisijos pirmininkus, atitinkančius nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, deleguoja savivaldybės tarybos opozicija raštu, pasirašytu daugiau kaip pusės visų opozicijos narių ir viešai įteiktu savivaldybės tarybos posėdžio pirmininkui;
- nustatyti, kas ir kokia tvarka turėtų nustatyti (patikrinti), ar tarybos narys, pretenduojantis tapti savivaldybės tarybos komiteto ar komisijos pirmininku, yra nepriekaištingos reputacijos, numatant pareigą tokiam savivaldybės tarybos nariui užpildyti vidaus reikalų ministro patvirtintos formos deklaraciją ir ši deklaracija būtų pateikiama merui ir skelbiama viešai;
- nustatyti, kad asmuo, priimamas į savivaldybės administracijos direktoriaus ir jo pavaduotojo pareigas, turi atitikti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, būtinus išduodant leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kad būtų užtikrintas šiems asmenims priskirtų funkcijų vykdymas, kai tokios funkcijos susijusios su įslaptinta informacija;
- atsižvelgiant į terminus per kiek laiko yra patikrinama atitiktis teisės aktuose nustatytiems reikalavimams, būtinus išduodant leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, nustatyti ilgesnį administracijos direktoriaus paskyrimo į pareigas terminą (vietoje 2 mėnesių – 3 mėnesius);
- patikslinti nuostatas dėl savivaldybės administracijos direktoriaus atleidimo iš pareigų ir skyrimo, kol bus paskirtas savivaldybės administracijos direktorius naujai kadencijai;
- nustatyti, kad įstatymo pakeitimai būtų pradėti taikyti tik po naujų savivaldybių tarybų rinkimų, skiriant savivaldybės vykdomąsias institucijas ir sudarant naujus Kontrolės komitetą ir įstatyme numatytas komisijas.

Kartu teikiamais Valstybės tarnybos įstatymo 5 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Nepaprastosios padėties įstatymo 2, 6, 12, 15, 22, 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projektais siekiama suderinti nuostatas su Tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatymo projektu, taip pat Nepaprastosios padėties įstatymo pakeitimu pašalinti nuostatą, neatitinkančią Konstitucijoje nustatyto reguliavimo (įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimas, tvirtindamas Respublikos Prezidento sprendimą įvesti nepaprastąją padėtį, *gali pakeisti* jo

nuostatas, tačiau Konstitucijos 144 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimas *patvirtina arba panaikina* Respublikos Prezidento sprendimą įvesti nepaprastąją padėtį).

Derinimas. Projektai buvo pateikti išvadoms gauti Finansų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Teisingumo ministerijai, Valstybės saugumo departamentui, Vyriausybės atstovų įstaigai, Vyriausiajai rinkimų komisijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai. Projektai patikslinti pagal institucijų pateiktas pastabas. Vyriausioji rinkimų komisija išvados nepateikė.

Projektai svarstyti 2020 m. birželio 2 d. tarpinstituciniame pasitarime, pateikti projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Viešojo valdymo grupės pastabas ir pasiūlymus, taip pat pagal tarpinstituciniame pasitarime Finansų ministerijos pateiktą pastabą.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė esminių pastabų neturi.

Atitiktis Vyriausybės programos nuostatoms. Projektai Vyriausybės programos tiesiogiai neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome projektus svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Patarėja

Aušra Balčiūnaitytė

Aušra Balčiūnaitė, tel. 870663825, el. p. ausra.balciunaityte@lrv.lt